

УДК 821.111'38(73) "1954/20"

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-1-33>**Світлана ГОНСАЛЕС-МУНІС,***orcid.org/0000-0001-6048-2628*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

(Дніпро, Україна) svitlanahonsaliesmunis@gmail.com

МАТЕРИНСТВО ЯК ПОЕТИЧНИЙ ДОСВІД: РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРЧОСТІ СИЛЬВІ ПЛАТ, ЕНН СЕКСТОН ТА ЕДРІЕНН РІЧ

Стаття присвячена комплексному аналізу теми материнства як поетичного досвіду у творчості трьох знакових американських поетес другої половини XX століття – Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ. У роботі доводиться, що материнство у творчості поетес постає не лише як біографічний факт, а як багатовимірний художній і культурний феномен, що поєднує тілесний, психологічний та соціальний виміри жіночої ідентичності. Поезія Сильвії Плат розкриває драматизм материнського досвіду через мотиви втрати, тілесних страждань і смерті: від оспівування радості народження у вірші «Morning Song» до опису трагічного досвіду в поезіях «Three Women» та «Stillborn», де втрата дитини стає метафорою творчої кризи. У Енн Секстон материнство поєднується з темою психічної вразливості та амбівалентності жіночого «я», зокрема, у поезіях «Live» та «The Double Image» воно постає як благословення і тягар водночас, а лірична героїня коливається між любов'ю до дітей і страхом втратити власну ідентичність. Едрієнн Річ інтерпретує материнство у феміністичному та соціокультурному ключі як у її поезіях, так і в теоретичних працях. Наприклад, в есе «Of Woman Born» материнство осмислюється як інститут патріархальної культури, що обмежує свободу жінки, але водночас відкриває простір для емансипативного самовираження. Методологія дослідження спирається на гендерні студії, культурологічний і літературознавчий аналіз, а також враховує психоаналітичні та біографічні інтерпретації, що дозволяє простежити як спільні, так і відмінні риси у художніх стратегіях авторок. Особливу увагу приділено мотивам народження, безпліддя, втрати дитини, а також конфлікту між материнською та творчою ідентичністю. У статті робиться висновок, що виклик поєднання ролей матері та поетеси став однією з центральних проблем для Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ, що визначило як їхній життєвий вибір, так і літературну спадщину. Таким чином, материнство в поезії цих авторок виступає не тільки як тема, але й як концептуальний ключ до розуміння жіночої поезії XX століття та її значного внеску в сучасну феміністичну літературну критику.

Ключові слова: Сильвія Плат, Енн Секстон, Едрієнн Річ, тема материнства, тема творчості, жіноча поезія, жіноча ідентичність, феміністична критика, гендерні студії.

Svitlana HONSALIES-MUNIS,*orcid.org/0000-0001-6048-2628*

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at English Philology Department

Oles Honchar Dnipro National University

(Dnipro, Ukraine) svitlanahonsaliesmunis@gmail.com

MOTHERHOOD AS A POETIC EXPERIENCE: THE REPRESENTATION OF FEMALE IDENTITY IN THE POETRY OF SYLVIA PLATH, ANNE SEXTON AND ADRIENNE RICH

The article offers a comprehensive analysis of motherhood as a poetic experience in the works of three prominent American women poets of the second half of the twentieth century – Sylvia Plath, Anne Sexton, and Adrienne Rich. It reveals that motherhood appears not only as a biographical fact but also as a multidimensional artistic and cultural phenomenon that encompasses corporeal, psychological, and social dimensions of female identity. Sylvia Plath's poetry dramatizes the maternal experience through recurrent motifs of loss, bodily suffering, and death: from the celebration of childbirth in "Morning Song" to the tragic visions in "Three Women" and "Stillborn", where child loss becomes a metaphor for creative crisis. Anne Sexton, by contrast, combines motherhood with psychological vulnerability and the ambivalence of female subjectivity; for instance, in poems "Live" and "The Double Image" motherhood appears both as a blessing and a burden, while the lyrical persona wavers between maternal love and the fear of self-dissolution. Adrienne Rich interprets the theme of motherhood primarily within feminist and sociocultural frameworks both in her

poetry and in the theoretical work. For example, in her essay "Of Woman Born" Adrienne Rich redefines motherhood as a patriarchal institution restricting women's freedom yet simultaneously enabling emancipatory self-expression. The study relies on gender studies methodology, literary and cultural analysis, as well as psychoanalytic and biographical approaches, which make it possible to trace both the similarities and differences in the authors' poetic strategies. Special attention is paid to the imagery of birth, infertility, child loss, and to the conflict between maternal and creative identities. The article concludes that the challenge of combining the roles of a mother, and a poet became one of the central issues for Sylvia Plath, Anne Sexton, and Adrienne Rich, shaping both their life choices and literary heritage. Thus, motherhood in the poetry of these authors functions not only as a theme but also as a conceptual key to understanding women's poetry of the twentieth century and its significant contribution to contemporary feminist literary criticism.

Key words: Sylvia Plath, Anne Sexton, Adrienne Rich, theme of motherhood, theme of creativity, women's poetry, women's identity, feminist criticism, gender studies.

Постановка проблеми. У сучасному літературознавстві теми творчості та материнства посідають особливе місце, адже саме в них концентрується досвід жіночої ідентичності, що в другій половині XX століття стає предметом активної поетичної та критичної рефлексії. Творчість Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ розкриває складний спектр жіночих переживань, у яких материнство виступає не лише біологічним чи соціальним фактом, але й символом екзистенційного вибору, тілесності, духовного пошуку та культурних обмежень. Для С. Плат тема материнства невіддільна від образів смерті, тілесних страждань та страху втрати ("Three Women", "Stillborn") (Plath, 1981: 176–188); для Е. Секстон вона поєднується з проблемами психічної вразливості й водночас із прагненням жити задля дітей ("Live", "The Double Image") (Sexton, 1999: 167, 35); для Е. Річ материнство постає як інститут патріархальної культури, що водночас і обмежує, і формує жінку-творця, як-от у "Of Woman Born" (Rich, 1993: 202).

Попри те, що окремі аспекти творчості зазначених поетес неодноразово ставали предметом наукового аналізу, у вітчизняному літературознавстві питання взаємозв'язку материнства й творчої ідентичності розглянуте недостатньо. Це зумовлює **актуальність** даного дослідження, яке прагне системно простежити, яким чином у поезії трьох американських авторок XX століття материнство трансформується у ключовий художній мотив, що виявляє глибинні конфлікти між індивідуальним і суспільним, тілесним і духовним, приватним і колективним досвідом.

Теми материнства, творчості та подружнього життя тісно сплелися в поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ. Хоча кожна з поетес трактує ці теми по-різному, ми можемо стверджувати, що материнство, творчість та шлюбне життя є головними джерелами образності в роботах С. Плат, Е. Секстон та Е. Річ. Метою нашого дослідження є простежити низку образів та мотивів, присвячених вагітності, народженню дитини,

безпліддю, абортам, викидням, відносинам між доньками і матерями – тобто всім аспектам материнства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема материнства у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ стала предметом численних досліджень, проте їхні акценти та інтерпретації істотно відрізняються залежно від наукової традиції та часу публікації. Одними з найвагоміших ранніх робіт, що заклали підґрунтя для подальшого вивчення, є монографія Нефі Крістодулідес "Out of the Cradle Endlessly Rocking: Motherhood in Sylvia Plath's Work" (2005), у якій простежено метафоричні та біографічні виміри материнських образів у творчості Сильвії Плат. Авторка спирається на концепції Юлії Крістєвої та розглядає материнство як водночас інтимний досвід і метафору творчого процесу (Christodoulides, 2005: 24). Аналогічно Мерилін Ялом у праці "Coming to Light: American Women Poets in the Twentieth Century" (1985) підкреслює амбівалентність материнських образів у С. Плат: від ніжності й радості ("Morning Song") до травми втрати ("Three Women", "Stillborn") (Yalom, 1985: 176–188).

Актуалізація теми у працях останнього десятиліття свідчить про нові підходи до інтерпретації жіночого досвіду. Зокрема, "Challenging Female Roles and Spaces: Adrienne Rich's Of Woman Born. Motherhood As Experience And Institution" (2022) іспанської дослідниці Летиції де ла Пас наголошує на подвійності концепту материнства у творчості Едрієнн Річ: як особистого досвіду та як інституту патріархального суспільства, що обмежує жінку, проте формує її ідентичність (De la Paz, 2022: 317–327).

Важливим доповненням стали біографічні та порівняльні дослідження. У масштабній біографії Гізеп Кларк "Red Comet: The Short Life and Blazing Art of Sylvia Plath" (2020) введено новий корпус архівних матеріалів, що дозволяє глибше простежити, як поетеса намагалася поєднати материнську та творчу ідентичності (Clark, 2020). Натомість Джессіка Віллс у статті "Misunderstood

Motherhood” (2023) звертає увагу на співвідношення поетичної мови та суспільних уявлень про «інтенсивне материнство», розглядаючи Сильвію Плат і Шерон Олдс як поетес, які радикально змінили уявлення про матір як творчу особистість (Wills, 2023).

Щодо Енн Секстон, сучасні дослідження здебільшого акцентують на тілесності та психічній вразливості її ліричних героїнь. Венді Мартін у класичній праці “An American Triptych” (1984) вже наголошувала на особливостях жіночого письма, де материнство виступає і травматичним, і рятівним досвідом (Martin, 1984: 202). У пізніших роботах ця подвійність підкреслюється у порівняльному ключі, де мотиви народження й смерті стають наскрізними для С. Плат і Е. Секстон. В українському літературознавстві важливим внеском є стаття Оксани Забужко «Незгасний маків цвіт» (1990), у якій виокремлено амбівалентність мотивів материнства й смерті як центральну вісь поетики Сильвії Плат (Забужко, 1990: 130–133).

Порівняння вище окреслених робіт дає змогу виокремити кілька тенденцій. Дослідження 1980–1990-х років (М. Ялом, В. Мартін, О. Забужко) наголошують на біографічних та символічних аспектах, часто співвідносячи материнство з досвідом смерті, відчаю й безсилля. Сучасні ж інтерпретації (Гізер Кларк, Джессіка Віллс, Летиція де ла Пас) акцентують на соціокультурному та теоретичному вимірі, трактуючи материнство як простір конфлікту між особистим досвідом і суспільними очікуваннями. Таким чином, у науковому дискурсі спостерігається перехід від сприйняття материнства переважно як біографічної травми до його осмислення як багатовимірного феномену, що охоплює тілесність, психологічні переживання та соціально-культурні інститути. Саме ця багатовимірність і визначає актуальність подальшого аналізу материнських мотивів у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон і Едрієнн Річ у контексті сучасних гендерних і культурологічних студій.

Отже, **метою статті** є дослідити особливості художньої репрезентації теми материнства та творчості у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ, простежити взаємозв'язок даного спектру тем та мотивів із творчою ідентичністю поетес, а також визначити спільні й відмінні риси в осмисленні материнства як особистого досвіду і як соціокультурного конструкту.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Тема материнства є центральною у творчості Енн Секстон, Сильвії Плат та Едрієнн Річ, але роль матері поетеси бачать по-різному. Поезія Сильвії Плат насичена мотивами дітонародження та

новонароджених дітей. У вірші «Поля Парламент Хілл» (“Parliament Hill Fields”) поетеса зображає роздуми матері, яка, як і сама Плат, мала викидень, і яка заспокоює себе думкою про те, що на неї вже чекає дитина вдома: “*The moon's crook whitens, / Thin as the skin seaming a scar. / Now, on the nursery wall, / The blue night plants, the little pale blue hill / In your sister's birthday picture start to glow*” (Plath, 1981: 34). Вірш «Ранкова пісня» (“Morning Song”) присвячений доньці Сильвії Плат Фріді, які виповнився один рік. Вірші «Безплідні жінки» (“Barren Women”) та «Вагітні жінки» (“Heavy Women”) присвячені темі материнства, де перший є елегією жіночого безпліддя (“*Empty, I echo to the least footfall*”), а другий – іронічним панегіриком на тему жіночої плодовитості (“*Irrefutable, beautifully smug / As Venus, pedestaled on a half-shell*”) (Plath, 1981: 220). У березні 1962 року С. Плат написала вірш «Три жінки» (“Three Women”), де дія відбувається в палаті пологового будинку. Вірш поєднує голоси трьох жінок, кожна з яких розповідає про власний досвід та емоції, пов'язані з вагітністю, народженням дитини та материнством; викиднем, мертвонародженням та смертю дитини. Американська дослідниця Мерилін Ялом вважає, що перший голос у вірші «Три жінки» передає мотив «родючості» матінки-природи, наприклад, у рядках: “*I do not have to think, or even rehearse. / What happens in me will happen without attention*” ми бачимо процес народження дитини цілковито природним для жінки. Другий голос передає страхи жінки, в якій трапився викидень: “*When I first saw it, the small red seep, I did not believe it*” (Plath, 1981: 176). Третій голос зображає невпевненість жінки, яка завагітніла проти своєї волі: “*I should have murdered this, that murders me*” (Plath, 1981: 177). Усі три голоси поєднуються в єдиний мотив материнських почуттів, хоча з гірким присмаком страху.

Темі материнства в творчості Сильвії Плат присвятила свою книгу Нефі Крістодулідес “Out of the cradle endlessly rocking: motherhood in Sylvia Plath's work” (Christodoulides, 2005: 24). Книга є досить вагомим дослідженням, складається з шести розділів, у яких авторка досліджує відображення в творчості Сильвії Плат образів матері, дітей, доньки, а також розглядає вірші поетеси з точки зору теорії, запропонованої Ю. Крістєвою у роботах «Про китайських жінок» (“About Chinese Women”) та «Материнство згідно з Джованні Белліні» (“Motherhood According to Giovanni Bellini”).

Українська дослідниця Оксана Забужко в статті «Незгасний маків цвіт» (1990) окреслила наступні теми в поезії Сильвії Плат: «центральні

теми поетеси, що наскрізними ламаними лініями перетинають, то сходячись, то розходячись, увесь її віршовий доробок – материнство і смерть, Ерос і Танатос, їхнє споконвічне нерозривне протистояння, котре в добу вщерть змільтаризованої індустріальної цивілізації набуває особливого драматизму, змушуючи матір, схилена над немовлям, волати до бога: «О Ти, що поглинаєш людей, мов проміння, залиш це єдине люстерко в безпеці», – викликаючи в запаленій свідомості образ «жовтих, ядухих, повільних димів», які огортають світ, наче «леопард, що вирвався з пекла», леопард, який «од радіації побіліє і за якусь годину сконає, облизавши тіла зрадливих коханців, мов попелом Хіросіми засипавши їх» (Забужко, 1990: 130–133). Не випадковим для Оксани Забужко здається й те, що в Сільвії Плат божисте немовля виявляється дівчинкою, а центральною постаттю християнської міфології взагалі виступає не Христос, а діва Марія – світ покликана врятувати жінка. Тільки вона, мов той культурний герой у космогонічних міфах, спроможна внести у «безповітряну пітьму» осмислене, життєдайне, творче начало: тільки завдяки їй навіть там, де розпадаються всі споконвічні людські зв'язки, де навіть коханці «торкаються одне одного, наче каліки», наївне чеберяння дитячих ніжок може виявитися першопоштовхом, од якого піде розширяться всесвіт: «Що за відстань / Мусять здолати комети, що за / Холод і забуття! Рухи твої облітають – / Людські, теплі, їх сяйво рожеве / Проступає, сочиться / Крізь чорну непам'ять небес» («Нічні дрібушки») (Забужко, 1990: 130–133).

Мотив безпорадності перед світом чоловіків особливо характеризує поезію Сільвії Плат та Енн Секстон. С. Плат відчуває незгасну лють через ту життєву ситуацію, в якій вона опинилася, де бути жінкою і бути нормальною людиною – поняття взаємовиключні. Образи ліричних героїнь Секстон і Плат відтворюють ідею про те, що розумна раціональна особистість не в змозі знищити те деструктивне, що є у світі та в нас самих. Обоє поетес виділяє пасивність їх ліричних суб'єктів. У їх творах присутні образи «мовчання», «сліпоті», «паралічу», «маніпуляції». Наприклад, у вірші Сільвії Плат «Мюнхенські манекени» («The Munich Mannequins») мотиви мовчання («voicelessness»), темноти («darkness»), вроди («loveliness») протиставляються ідеї материнства, бо, на думку поетеси, врода жаклива, вона мертва як манекен, вона не може створити нове життя: «Perfection is terrible, it cannot have children./ Cold as snow breath, it tamps the womb / Where the yew trees blow like hydras,/ The tree of life and

the tree of life/ Unloosing their moons, month after month, to no purpose» (Plath, 1981: 262). У вірші Сільвії Плат «Три жінки» («Three Women») поетеса зобразила відчай усіх трьох ліричних героїнь з приводу «плоскості» («flatness»), пустоти («emptiness») чоловіків, які б просто збожеволіли, якби змушені були пройти через щось подібне до викидня: «I watched the men walk about me in the office. They were so flat!/ There was something about them like cardboard, and now I had caught it,/ That flat, flat, flatness from which ideas, destructions,/ Bulldozers, guillotines, white chambers of shrieks proceed,/ Endlessly proceed – and the cold angels, the abstractions» (Plath, 1981: 176).

На думку Мерилін Ялом, за винятком «Ранкової пісні» («Morning song») поезія Сільвії Плат про щасливе народження дітей є здебільшого позбавленою уяви, або навіть банальною. Дослідниця наводить приклади з віршів поетеси: «рожеві і гладкі» («pink and smooth»), «новонароджені з рожевими сідничками» («pink-buttocked infants»), «рожеві та ідеальні» («pink and perfect») та ін. (Yalom, 1985: 176–188). Проте, коли поетеса перетворює власні охоплені смертю нічні кошари в образи перерваної вагітності, потворності та нелюдських істот, вона досягає справді вражаючих результатів. У віршах Сільвії Плат образи потворних дітей різняться від мертвих та неприродних дітей («square baby») (Plath, 1981: 212) до «Малюка гнома» («Dwarf baby») (Plath, 1981: 220), «Тепличного малюка» («Hothouse baby»), дітей у лікарняному холодильнику («babies... in their hospital/Icebox») (Plath, 1981: 254). У вірші «Мертвонароджений» («Stillborn») Сільвія Плат порівнює свою поезію з мертвонародженими дітьми, іронічно зображаючи рядки вірша у вигляді потворних створінь (свині, риби), або навіть людського утробного плоду в банці: «O I cannot understand what happened to them!/ They are proper in shape and number and every part. / They sit so nicely in the pickling fluid! ... / They are not pigs, they are not even fish, / Though they have a piggy and a fishy air – ...» (Plath, 1981: 142). Мотив відчаю матері з приводу відсутності ознак життя в її дітях-віршах яскраво прочитується у наступних рядках: «... вони мертві, а їх мати майже мертва у розпачу» («... they are dead, and their mother near dead with distraction») (Plath, 1981: 142). У вірші «Життя» («A Life») Сільвія Плат поміщає свою ліричну героїню у лікарню, після пережитої трагедії («a sort of private blitzkrieg»), порівнюючи її з ненародженим плодом у банці («a foetus in a bottle») (Plath, 1981: 150). Отже, ми бачимо, що тема материнства у Сільвії Плат пов'язана з хво-

робою та божевільям. Її захоплення викривленими формами життя відображає як власні страхи, так і побоювання безлічі жінок, чия особистість повинна винести усі труднощі створення нового життя.

Образи мертвих дітей, перерваної вагітності, божевілья жінки і матері, відчаю перед майбутнім є типовими і для поезії Енн Секстон. Проте, у пізніших збірках лірична героїня поетеси знаходить у собі сили побороти страхи і обирає життя, а не смерть: *“Well, death's been here / for a long time – ... / And mud, day after day, / mud like a ritual, / and the baby on the platter, / cooked but still human, / cooked also with little maggots, / sewn onto it maybe by somebody's mother, / the damn bitch!”* (“Live”) (Sexton, 1999: 167). У вірші «Жити» (“Live”) Е. Секстон пише про прагнення смерті, яке не залишає ліричну героїню на протязі довгого часу. Поетеса використовує образи гязі, дітей, поданих на блюді, які все ще живі істоти, личинок, залишених дітям чиеюсь матір'ю, яку Е. Секстон у типовій для неї різкій манері називає «чортовою хвойдою» (“the damn bitch”). Але потім «життя розкрилося для ліричної героїні неначе яйце», і вона побачила свою справжню сутність: *“I'm an empress. / I wear an apron. / My typewriter writes. / It didn't break the way it warned”* (Sexton, 1999: 167). Вона вирішає жити заради свого чоловіка та дітей, яких поетеса зображує егоїстичними, які дуже часто не розуміють страхів та болю матері, яка є домогосподаркою і творчою особистістю одночасно: *“a husband straight as a redwood, / two daughters, two sea urchins, / picking roses off my hackles. / If I'm on fire they dance around it / and cook marshmallows. / And if I'm ice / they simply skate on me / in little ballet costumes”* (Sexton, 1999: 168). Вірш «Незнайома дівчинка у палаті пологового будинку» (“Unknown Girl in the Maternity Ward”) сповнений світлими образами і любов'ю до новонародженої доньки: *“Child, the current of your breath is six days long. / You lie, a small knuckle on my white bed; / lie, fisted like a snail, so small and strong / at my breast. Your lips are animals; you are fed / with love”* (Sexton, 1999: 24) а у вірші «Подвійний образ» (“The Double Image”) лірична героїня, яка знаходиться у божевільні, намагається здолати хворобу («темних ангелів, які до неї промовляють» (“ugly angels spoke to me”) заради маленької доньки: *“The first visit you asked my name. / Now you will stay for good. I will forget / how we bumped away from each other like marionettes / on strings. It wasn't the same / as love, letting weekends contain / us. You scrape your knee. You learn my name, / wobbling up the sidewalk, calling and crying. / You can call me”* (“The Double Image”) (Sexton, 1999: 35).

Тема материнства у Едрієнн Річ тісно пов'язана з мотивом безпорадності жінки у традиційному шлюбі. Поетеса впевнена, що усталені стереотипи жінки-домогосподарки і жінки-матері потрібно докорінно змінити. Наприклад, у третій збірці віршів «Фотографії невістки» (“Snapshots of a Daughter-in-Law”) поетеса переконана, що не існує ніякого компромісу між традиційною роллю жінки та її творчою особистістю (Rich, 1993: 202). В статті американської дослідниці Клер Кейс «“The Angels Chiding”. Snapshots of a Daughter-in-Law» авторка вважає, що боротьба жінки за самовизначення пов'язана у Едрієнн Річ із чимось демонічним. В обраному вірші поетеса іронічно називає демонів «ангелами», які звичайно не можуть бути вісниками добра, тому що постійно вимагають від ліричної героїні бути нетерплячою, ненаситною, егоїстичною: *“Have no patience», «Be insatiable», «Save yourself; others you cannot save”* (Keyes, 1984: 41). Позиція поетеси щодо творчої жінки стає зрозумілою читаючи наступні рядки: *“A thinking woman sleeps with monsters. / The beak that grips her, she becomes”* (Keyes, 1984: 30–51). Тому, на думку дослідниці, «ангели, які докоряють» (“angels chiding”) – це демони, монстри. Подібну картину Клер Кейс вбачає і у більш ранньому вірші «Життя у гріху» (“Living in Sin”), де над жінкою глузували другорядні демони (“jeered by the minor demons”). Природа цих демонів пов'язана зі значенням слів «сварити» («chide») та «глузувати» («jeer»), які поєднуються у єдине відчуття докору («rebuke») (Keyes, 1984: 30–51). Тобто, ми бачимо конфлікт між жіночою особистістю та творчим покликанням, бо на думку самої Едрієнн Річ, творча жінка завжди егоїстична, на відміну від чоловіка, адже поєднання ролі матері, дружини та поета дуже складна, майже неможлива задача (“When We Dead Awaken: Writing as Re-Vision” (Rich, 1972).

Вірш під назвою «Кларі Вестхофф від Поли Бейкер» (“Paula Becker to Clara Westhoff”) написаний у 1976 році передає страхи ліричної героїні, яка очікує дитину та тривожиться, чи зможе вона поєднати творчість і материнство (*“I didn't want this child <...> I want a child maybe, someday, but not now. / Otto has a calm, complacent way / of following me with his eyes, as if to say / Soon you'll have your hands full! / And yes, I will; this child will be mine / not his, the failures, if I fail / will all be mine”*) (Rich, 1993: 43). Лірична героїня жалкує, що одружилася з чоловіком на ім'я Отто, який пихато відзначає, що жінці тепер буде чим себе зайняти. Проте для неї шлюб гірший за самотність («marriage is lonelier than solitude»). Едрієнн Річ вдало висло-

вила процес написання віршів матерями-домогосподарками. У поетеси ми знаходимо, що вірш був «швиденько записаний у перервах між денним сном дітей, у короткі години в бібліотеці, або в три ночі, коли тебе розбудив плач дитини» (*“was jotted in fragments during children’s naps, brief hours in a library, or at 3 a.m. after rising with a wakeful child”*) (Rich, 1993: 43).

Вірш Едрієнн Річ «На атласі складного світу» (*“From an Atlas of the Difficult World”*) наповнений жіночими образами. Ліричною героїнею є звичайна жінка, яка дивиться телевизор, виховує дітей, і в той же час читає вірші, так як для неї більше нічого не залишилося (*“there is nothing else left to read”*). Жінка читає при світлі лампи біля темного вікна (*“intense yellow lamp-spot and the darkening window”*). Вона читає сірим весняним днем у магазині (*“in a bookstore far from the ocean / on a grey day of early spring”*), а також перед екраном телевизора, дивлячись випуск новин (*“by the light / of the television screen where / soundless images jerk and slide / while you wait for the newscast from the intifada”*). Жінка читає біля плити з маленькою дитиною на руках та книгою в руках (*“beside the stove / warming milk, a crying child on your shoulder, a book in your hand”*) (Rich, 1993: 33).

Якщо для Сильвії Плат та Енн Секстон материнство було омріяним і бажаним, хоча вони і розуміли, що поєднати подружнє життя і творчість практично не можливо, то для Едрієнн Річ материнство вбачалося як один із інститутів патріархального суспільства, який потребував докорінних змін. Вона визнавала, що творча особистість неодмінно має бути егоїстичною і материнство, як єдине призначення жінки, постійно піддається критиці як у поезії, так і в теоретичних доробках Едрієнн Річ. В теоретичному есе «Про народжену жінку: материнство як досвід та інститут» (*“Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution”*) (1976) Едрієнн Річ надала теоретичний аналіз чинників, завдяки яким патріархальні інститути відкидали можливість для жінки керувати своїм тілом та життям, а також зробила спробу визначити майбутній шлях для розвитку жіночої особистості (Rich, 1993: 202).

Висновки. Отже, проведений аналіз показав, що теми материнства та творчості у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ мають багатовимірний характер і посідають центральне місце у формуванні їхньої художньої ідентичності. Для Сильвії Плат материнство постає передусім як екзистенційний досвід, що поєднує радість наро-

дження із травмою втрати та передчуттям смерті. У поезії Енн Секстон материнство водночас набуває рис тілесної близькості й любові до дитини та досвіду психічної нестабільності, що перетворює його на складне випробування для жінки-творця. У Едрієнн Річ тема материнства виходить за межі приватного досвіду і набуває філософсько-соціального виміру: воно осмислюється як інститут патріархальної культури, що обмежує жіночу свободу, але водночас стимулює пошук нових моделей самореалізації.

Порівняльний аналіз дозволяє констатувати як спільні, так і відмінні риси у творчості трьох поетес. Спільним є відображення материнства як простору конфлікту між тілесним і духовним, особистим і соціальним, приватним і культурним. Відмінності ж визначаються індивідуальним життєвим досвідом та художніми стратегіями: у Сильвії Плат переважає метафорика хвороби, смерті та відчаю; у Енн Секстон теми тілесності, травматичної пам’яті та водночас життєствердності; у Едрієнн Річ домінує феміністичне критичне осмислення материнства як культурної категорії. Посилання на роботи Мері Волстонкрафт, Симони де Бовуар та інших незалежних жінок підтверджує той факт, що, працюючи в рамках феміністичної доктрини, Е. Річ змогла виявити та відкинути деструктивні емоції, що призвели до трагічної смерті двох інших поетес.

Таким чином, можна зробити висновок, що материнство у поезії зазначених авторок виступає не лише темою, а й методологічним ключем до розуміння їхньої творчості в цілому. Воно виявляє найгостріші суперечності між жіночою суб’єктивністю та суспільними нормами, між особистим досвідом і культурними наративами. Саме тому вивчення материнських мотивів у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ не лише поглиблює розуміння їхнього індивідуального стилю, а й робить вагомий внесок у розвиток гендерних і літературознавчих студій.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження у цьому напрямі можуть бути пов’язані з міждисциплінарним аналізом материнських мотивів у поезії Сильвії Плат, Енн Секстон та Едрієнн Річ із залученням психоаналітичних, культурологічних та соціолінгвістичних підходів. Перспективним видається також порівняння їхньої творчості з поезією сучасних авторок, які актуалізують тематику материнства у XXI столітті, зокрема у контексті постфеміністичного та постколоніального дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Забужко О. Незгасний маків цвіт. *Всесвіт*. 1990. № 1. С.130–133.
2. Christodoulides N. Out of the cradle endlessly rocking: motherhood in Sylvia Plath's work. Amsterdam [u.a.]: Rodopi, 2005. 260 p.
3. Clark H. Red Comet: The Short Life and Blazing Art of Sylvia Plath. Kindle Edition: Published by Vintage Digital, 2020. 1154 p.
4. Coming to light: American women poets in the twentieth century. [Edited by: Diane Wood Middlebrook, Marilyn Yalom]. Stanford University Center for Research on Women. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1985. 277 p.
5. De la Paz L. Challenging female roles and spaces: Adrienne Rich's of woman born. Motherhood as experience and institution. *Revista Internacional de Culturas y Literaturas*. № 25. Nov. 2022. PP. 317–327. URL: <https://revistascientificas.us.es/index.php/CulturasyLiteraturas/article/view/21140/19769/> (Last accessed: 19.08.25).
6. Keyes C. «The Angels Chiding». Snapshots of a Daughter-in-Law. Reading Adrienne Rich: reviews and re-visions, 1951-81. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1984. 370 p.
7. Martin W. An American Triptych: Anne Bradstreet, Emily Dickinson, Adrienne Rich. University of North Carolina Press: Chapel Hill, NC, 1984. 202 p.
8. Mlinko A. Diagram This: On Adrienne Rich. A new collection of Adrienne Rich's poems does not show her at her best. *The Nation*. 2013. URL: <https://www.thenation.com/article/archive/diagram-adrienne-rich/> (Last accessed: 19.08.25).
9. Plath S. *The Collected Poems*. London–Boston: Faber and Faber, 1981. 351 p.
10. Rich A. Adrienne Rich's Poetry and Prose; [Ed. by Barbara Charlesworth Gelpi, Albert Gelpi]. New York-London: W.W. Norton & Company, 1993. 434 p.
11. Sexton A. The Complete Poems; [Foreword by Maxine Kumin]. Boston-New York: Houghton Mifflin Company, 1999. 617 p.
12. Yalom M. Sylvia Plath, The Bell Jar, and Related Poems / *Coming to light: American women poets in the twentieth century*; [Edited by Diane Wood Middlebrook, Marilyn Yalom]. Stanford University. 176 p.
13. Wills J. Misunderstood Motherhood: The Poetry of Sylvia Plath and Sharon Olds. Voegelin View, 2023. URL: https://voegelinview.com/misunderstood-motherhood-the-poetry-of-sylvia-plath-and-sharon-olds/?utm_source=chatgpt.com/ (Last accessed: 19.08.25).

REFERENCES

1. Zabuzhko, O. (1990). *Nezgasnyi Makiv Tsvit* [The Everlasting Poppy Blossom]. *Vsesvit*. №1. P. 130–133. [in Ukrainian].
2. Christodoulides, N. (2005). Out of the cradle endlessly rocking: motherhood in Sylvia Plath's work. Amsterdam [u.a.]: Rodopi. 260 p.
3. Clark, H. (2020). Red Comet: The Short Life and Blazing Art of Sylvia Plath. Kindle Edition: Published by Vintage Digital. 1154 p.
4. Coming to light: American women poets in the twentieth century; [Edited by: Diane Wood Middlebrook, Marilyn Yalom]. (1985). Stanford University Center for Research on Women. Ann Arbor: University of Michigan Press. 277 p.
5. De la Paz, L. (2022). Challenging female roles and spaces: Adrienne Rich's of woman born. Motherhood as experience and institution. *Revista Internacional de Culturas y Literaturas*. № 25. Nov., P.317–327. URL: <https://revistascientificas.us.es/index.php/CulturasyLiteraturas/article/view/21140/19769/> (Last accessed: 19.08.25).
6. Keyes, C. (1984). «The Angels Chiding». Snapshots of a Daughter-in-Law. Reading Adrienne Rich: reviews and re-visions, 1951-81. Ann Arbor: University of Michigan Press. 370 p.
7. Martin, W. (1984). An American Triptych: Anne Bradstreet, Emily Dickinson, Adrienne Rich. University of North Carolina Press: Chapel Hill, NC. 202 p.
8. Mlinko, A. (2013). Diagram This: On Adrienne Rich. A new collection of Adrienne Rich's poems does not show her at her best. *The Nation*. 2013. URL: <https://www.thenation.com/article/archive/diagram-adrienne-rich/> (Last accessed: 19.08.25).
9. Plath, S. (1981). The Collected Poems. London–Boston: Faber and Faber. 351 p.
10. Rich, A. (1993). Adrienne Rich's Poetry and Prose; [ed. by Barbara Charlesworth Gelpi, Albert Gelpi]. New York-London: W.W. Norton & Company. 434 p.
11. Sexton, A. (1999). The Complete Poems; [foreword by Maxine Kumin]. Boston-New York: Houghton Mifflin Company. 617 p.
12. Yalom, M. (1985). Sylvia Plath, The Bell Jar, and Related Poems. Coming to light: American women poets in the twentieth century; [Edited by Diane Wood Middlebrook, Marilyn Yalom: Stanford University. 176 p.
13. Wills, J. (2023). Misunderstood Motherhood: The Poetry of Sylvia Plath and Sharon Olds: Voegelin View. URL: https://voegelinview.com/misunderstood-motherhood-the-poetry-of-sylvia-plath-and-sharon-olds/?utm_source=chatgpt.com/ (Last accessed: 19.08.25).

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.09.2025

Дата публікації: 23.10.2025